

METODIKA

1. Základní údaje o volbách a volební orgány

Na základě rozhodnutí prezidenta republiky č. 138/2016 Sb. ze dne 21. dubna 2016 se ve dnech 7. a 8. října 2016 konaly na území České republiky řádné volby do zastupitelstev krajů. Provedení voleb se řídilo zákonem č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „volební zákon“). Některá ustanovení volebního zákona upravovala vyhláška Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Volby se nekonaly v kraji hl. m. Praha, neboť funkci zastupitelstva kraje zde plní zastupitelstvo hlavního města Prahy, volené podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí.

Volby do zastupitelstev krajů se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady poměrného zastoupení. Byly řízeny Státní volební komisí jako stálým volebním orgánem, ustaveným podle zákona o volbách do zastupitelstev krajů. Působnost této komise byla dále upravena vyhláškou Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb.

Veškeré činnosti v technicko-organizační přípravě voleb a v zabezpečení zpracování jejich výsledků byly definovány jako výkon státní správy a volebním zákonem určeny do působnosti jím vyjmenovaných orgánů státní správy a orgánů samosprávy.

Ve volebních okrscích zabezpečovaly průběh voleb a prvotní zjištění výsledků hlasování okrskové volební komise, které byly společné i pro volby do Senátu. Hlavními úkoly těchto komisí bylo zejména zajistit průběh hlasování, bezprostředně po uzavření volebních místností sečíst hlasy, vyhotovit zápis o průběhu a výsledku hlasování a předat ho do dalšího zpracování na územně příslušném pracovišti Českého statistického úřadu (ČSÚ).

2. Voliči

Právo volit měl státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let, a nenastala u něho zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva. Na překážky ve výkonu volebního práva upozorňoval § 4 volebního zákona, který mezi tyto překážky řadil zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo z důvodu ochrany zdraví lidu, omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva a výkon základní nebo náhradní vojenské služby, pokud to vyžadovala bezpečnost státu. Voliči byli zapsáni ve stálých seznamech voličů, vedených podle zvláštního předpisu – § 10 a 11 zákona č. 152/1994 Sb.

Volič mohl své právo volit uplatnit také na základě voličského průkazu. Voličský průkaz se vydával pouze voličům zapsaným ve stálém seznamu v územním obvodu kraje, kde byly vyhlášeny volby. Tento voličský průkaz opravňoval k zápisu do výpisu ze stálého seznamu ve dnech voleb ve volebním okrsku spadajícím do územního obvodu kraje, kde byly volby vyhlášeny a v jehož obvodu byl volič přihlášen k trvalému pobytu.

Odevzdávání hlasovacích lístků, jejich posuzování a prvotní sčítání hlasů probíhalo ve stálých volebních okrscích, vytvořených podle zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů. V těchto volbách bylo evidováno 13 660 volebních okrsků. Snížení počtu volebních okrsků bylo způsobeno zrušením samostatných okrsků v bývalých vojenských újezdech.

3. Kandidátní listiny a počet mandátů

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů mohly podávat jednotlivé politické strany a politická hnutí, registrované u Ministerstva vnitra nebo jejich koalice (dále jen „strany“). Kandidátní listinu nemohly podávat strany, jejichž činnost byla pozastavena. Každá politická strana, politické hnutí a koalice mohly podat pro volby do téhož zastupitelstva kraje pouze jednu kandidátní listinu, pokud politická strana a politické hnutí podaly samostatně kandidátní listinu, nemohly již být součástí koalice a každá politická strana a politické hnutí mohlo být členem pouze jedné koalice.

Kandidátní listiny se předkládaly nejpozději 66 dnů přede dnem voleb krajskému úřadu. U každého kandidáta bylo uvedeno jméno a příjmení, věk, povolání, obec trvalého pobytu, název politické strany nebo politického hnutí, jehož jsou členy (tj. politická příslušnost), nebo údaj, že kandidát není členem žádné politické strany nebo politického hnutí (tj. bez politické příslušnosti, v tabulkách zkratka BEZPP), v případě koalic také název politické strany nebo politického hnutí, které kandidáta navrhlo (tj. navrhuje strana). Údaje v podaných kandidátních listinách byly krajským úřadem přezkoumány z hlediska náležitostí daných zákonem a bezchybné listiny byly ve lhůtě do 48 dnů přede dnem voleb zaregistrovány. Pokud byly na kandidátní listině shledány závady a nebylo dosaženo jejich nápravy, byla odmítnuta a dotyčná strana se mohla změny takového rozhodnutí dožadovat u soudu. Registrace kandidátní listiny byla podmínkou pro vytištění hlasovacích lístků.

Na kandidátní listině byli jednotliví kandidáti uvedeni v pořadí určeném stranou. V tomto pořadí byly také kandidátům přidělovány stranou získané mandáty. Pořadí pro přidělení mandátu mohli ovlivnit voliči využitím práva přednostního hlasování, tj. označením až čtyř kandidátů na hlasovacím lístku zákonem předepsaným způsobem. Na kandidátní listinu mohla strana zapsat nejvýše o pět kandidátů více, než kolik činil počet členů volených do příslušného zastupitelstva kraje. Kandidát se mohl do zahájení voleb vzdát kandidatury, do stejného okamžiku mohl být také odvolán zmocněncem strany, která kandidátní listinu podala. Pokud bylo takové prohlášení učiněno až po registraci listiny, při zjišťování výsledků se k přednostním hlasům pro tyto kandidáty nepřihlíželo a v případě, že prohlášení o vzdání se kandidatury nebo jejím odvolání bylo učiněno do 48 hodin před zahájením voleb, byl krajský úřad povinen zajistit zveřejnění prohlášení ve všech volebních místnostech na území kraje.

Počet kandidujících stran se v rámci jednotlivých krajů pohyboval od 17 (ve 2 krajích) do 25 (pouze v Moravskoslezském kraji). Z celkového počtu 89 kandidujících stran jich šest kandidovalo ve všech krajích a 59 pouze v jednom ze 13 krajů, ve kterých se volilo zastupitelstvo. Přehled kandidujících stran je obsahem tab. 51.

Počet mandátů v zastupitelstvu kraje určoval zákon 129/2000 Sb., o krajích. Pro tyto volby byl stanoven na základě počtu obyvatel kraje k 1. lednu 2016 tak, že při počtu obyvatel kraje do 600 tisíc to bylo 45, do 900 tisíc obyvatel 55 a nad tuto hranici 65 volených členů zastupitelstva.

Přehled o počtu obyvatel kraje a počtu volených zastupitelů podává následující tabulka:

Kraj	Počet obyvatel k 1. 1. 2016	Počet volených zastupitelů	Kraj	Počet obyvatel k 1. 1. 2016	Počet volených zastupitelů
Středočeský	1 267 449	65	Pardubický	516 149	45
Jihočeský	637 834	55	Vysočina	509 475	45
Plzeňský	576 635	45	Jihomoravský	1 175 023	65
Karlovarský	297 804	45	Olomoucký	634 720	55
Ústecký	822 850	55	Zlínský	584 676	45
Liberecký	439 639	45	Moravskoslezský	1 213 311	65
Královéhradecký	551 421	45	Celkem mandátů	x	675

4. Hlasování a zjištění výsledků hlasování okrskovou volební komisí

Každý volič hlasoval osobně, zastoupení nebylo přípustné. Voličům, kteří se nemohli dostavit do volební místnosti ze závažných, zejména zdravotních důvodů, bylo na jejich žádost umožněno odevzdat hlas do přenosné volební schránky. Hlasovací lístky byly na základě seznamu voličů doručovány všem voličům nejpozději 3 dny před volbami, případně je volič obdržel od okrskové volební komise přímo ve volební místnosti.

Účast ve volbách byla okrskovou volební komisí zaznamenána do výpisu ze stálého seznamu voličů. Uplatnění zásady, že jeden volič má jeden hlas, bylo zajištěno tím, že voliči byla okrskovou volební komisí vydána pouze jednou úřední obálka, do které posléze vložil hlasovací lístek vybrané strany. Na hlasovacím lístku vkládaném do úřední obálky mohl volič vyznačit, kterým z kandidátů na něm uvedených dává přednost. To provedl tak, že zakroužkoval pořadové číslo předtištěné u jména kandidáta a mohl tak učinit maximálně u čtyř kandidátů.

Bezprostředně po ukončení hlasování zahájily okrskové volební komise posuzování platnosti hlasovacích lístků a sčítání hlasů, přičemž byly zjišťovány tyto údaje:

- počet osob zapsaných do výpisu ze stálého seznamu voličů (včetně těch, kteří volili na voličský průkaz),
- počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky,
- počet odevzdaných úředních obálek,
- počet platných hlasů celkem,
- počet platných hlasů odevzdaných pro každou stranu (kandidátní listinu) jednotlivě,
- počet platných přednostních hlasů pro každého kandidáta jednotlivě.

Na základě těchto údajů byl okrskovou volební komisí vyhotoven zápis o průběhu a výsledku hlasování, který byl určenými členy komise osobně předán územně příslušnému pracovišti Českého statistického úřadu. Jestliže se v předávaném zápisu o průběhu a výsledku hlasování vyskytly chyby, musely být tyto chyby odstraněny. Některé chyby mohly být odstraněny na místě, a to tehdy, pokud šlo o chyby, k jejichž opravám byl zmocněn předseda OVK nebo člen OVK, který zápis přinesl. Jestliže šlo o chyby, jejichž oprava byla možná pouze s využitím materiálů uložených ve volební místnosti, byl zápis odmítnut a dále byla stanovena lhůta k odstranění chyb a předání nového zápisu o průběhu a výsledku hlasování.

5. Průběh zpracování výsledků hlasování a výsledky voleb

Po sečtení výsledků hlasování za všechny volební okrsky daného kraje byl zjištěn celkový počet platných hlasů v kraji a celkový počet platných hlasů pro každou stranu jednotlivě. Pokud strana získala alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v kraji, postoupila do skrutinia, ve kterém byl rozdělován stanovený počet mandátů. K hlasům odevzdaným pro ostatní strany se nadále nepřihlíželo.

Pro rozdělení mandátů stranám ve skrutiniu byla použita d'Hondtova metoda v modifikaci, kdy prvním dělitelem řady dělitelů bylo číslo 1,42 místo čísla 1. Dalšími děliteli byla celá čísla počínaje číslem 2.

Z celkového počtu 89 kandidujících stran se o 675 mandátů podělilo 30 stran, z nich však pouze 4 měly zastoupení ve všech zastupitelstvech krajů (ANO 2011, ČSSD, KSČM a ODS). Nejmenší počet stran v zastupitelstvu byl 5 v Ústeckém kraji, nejvyšší 9 shodně v kraji Jihomoravském a Královéhradeckém. Z kandidujících stran uspělo 22 pouze v jednom kraji, přičemž 19 z nich ale také pouze v jednom kraji kandidovalo. Ze šesti stran, které kandidovaly ve všech krajích, nezískaly ani jeden mandát 2 strany (strana č. 41 a 67).

V souhrnu za všechna zastupitelstva získalo nejvíce mandátů hnutí ANO 2011 – celkem 176 mandátů, což byla více než čtvrtina (26 %) všech rozdělovaných mandátů. Druhá ČSSD získala necelých 20 % (125) mandátů.

Stranou získané mandáty byly jednotlivým kandidátům přiděleny v pořadí, v jakém byli uvedeni na hlasovacím lístku. Pokud však kandidát obdržel tolik přednostních hlasů, že to činilo alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů pro stranu v kraji, byl mu mandát přidělen přednostně. V případě, že takových kandidátů bylo více, rozhodoval o pořadí nejvyšší počet získaných přednostních hlasů. Pokud se shodoval i počet získaných přednostních hlasů, rozhodovalo původní pořadí kandidáta na hlasovacím lístku. Kandidáti, kteří mandát nezískali, se stali náhradníky.

Systém zpracování výsledků voleb byl postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem bylo schválení zápisu o průběhu a výsledku hlasování příslušnou okrskovou volební komisí. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládala zápisy okrskových volebních komisí přezkoumávat.

Bezchybně převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně přejímány k ukládání a postupné sumarizaci v centrální databázi. Po převzetí výsledků za všechny okrsky kraje byl zjištěn celkový počet platných hlasů v kraji, počty hlasů pro jednotlivé strany, vypočteno rozdělení mandátů v zastupitelstvu a vyhotoven zápis o výsledku voleb do zastupitelstva kraje. Systém zpracování byl vybudován jako interaktivní systém přístupu zhruba 450 klientských stanic do centrální databáze, ze které byly převzaté okrskové výsledky neprodleně k dispozici v prezentačním systému a tak např. přes internet, dostupné všem zájemcům.

Svého hlavního úkolu, zpracovat výsledky voleb v nejvyšší kvalitě při zajištění bezpečnosti systému zpracování a při zajištění co nejširší informovanosti o průběhu zpracování i o konečných výsledcích voleb se Český statistický úřad zhostil velmi dobře a k jeho práci nebyly žádné připomínky.

Neméně významným faktorem při posuzování úspěšnosti systému zpracování výsledků voleb byl i faktor času, v jakém postupná sumarizace probíhala a kdy byly konečné výsledky voleb k dispozici. Zde je podstatné říci, že konečný čas byl limitován časem potřebným na zpracování výsledků hlasování nejen ve volbách do zastupitelstev krajů, ale i v souběžně konaných volbách do Senátu, které zajišťovaly na třetině území republiky stejné okrskové volební komise.

Výsledky voleb do zastupitelstev krajů byly zpracovány v sobotu 8. října 2016 kolem 22.30 hod. Výsledky za prvních pět okrsků byly známy již kolem 14:30 hod a 99 % okrsků bylo zpracováno již krátce po 18:00 hod. Ke zdárnému a rychlému průběhu zpracování přispělo významným způsobem i stále se zvyšující využití programu ČSÚ pro vyhotovení zápisu okrskovými volebními komisemi. Z celkového počtu 13 660 volebních okrsků využilo toto programové vybavení 12 233 okrskových volebních komisí, což bylo 89,55 % z celkového počtu.

Celkové výsledky voleb do zastupitelstev krajů pak zveřejnila Státní volební komise Sdělením ve Sbírce zákonů číslo 332/2016 ze dne 10. října 2016. Úplné soubory výsledků voleb v členění podle volebních okrsků jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu.

6. Působnost ČSÚ ve volbách

Český statistický úřad se podílel na zajištění přípravy a průběhu voleb. Jeho hlavním úkolem, jako jednoho ze zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb zajišťoval Český statistický úřad zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech. Postavení a úkoly Českého statistického úřadu ve volbách byly rámcově vymezeny také zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Podrobně se jednotlivými úkoly v přípravě voleb zabývalo usnesení Státní volební komise, které je formulovalo do podoby harmonogramu přípravných prací. Plnění podrobného harmonogramu přípravných prací Českého statistického úřadu bylo průběžně projednáváno na poradách a o plnění úkolů bylo informováno vedení Českého statistického úřadu i Státní volební komise. Uskutečnilo se i několik porad s pracovníky regionálních pracovišť Českého statistického úřadu, zaměřených zejména na přípravu pracovníků a na vytvoření dostatečných zpracovatelských kapacit.

Způsob zpracování, postup pracovníků Českého statistického úřadu v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu počítačů. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření proti možnému zanesení chyb do systému zpracování a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb pro kandidující strany, ostatní volební orgány a veřejnost.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí vzhledem k tomu, že tyto komise zjišťovaly výsledky voleb do zastupitelstev krajů a zhruba na jedné třetině území České republiky souběžně také výsledky hlasování ve volbách do Senátu. Postup okrskových volebních komisí při zjišťování výsledků hlasování upravovaly pokyny, vydané Českým statistickým úřadem jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.

Se všemi vydanými pokyny byly seznámeny příslušné volební orgány, zejména pak okrskové volební komise, pro které byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu. Pro okrskové volební komise byl také připraven program pro vyhotovení zápisu a předání výsledků hlasování v elektronické formě. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převážující mírou podíleli zaměstnanci regionálních pracovišť Českého statistického úřadu.

Mimořádným úkolem Českého statistického úřadu byl výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy museli být pro výkon svěřených činností vybaveni písemným pověřením. Šlo zejména o zajištění přebíracích pracovišť Českého statistického úřadu vytvářených u pověřených obecních úřadů a v Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městských částí a městských obvodů, v celkovém počtu 467 pracovišť (pro volby do krajských zastupitelstev i volby do Senátu Parlamentu ČR). Dále se jednalo o pracoviště ČSÚ u krajských úřadů, kde se podepisoval zápis o výsledku voleb a zajišťovalo se předávání informací stranám v písemné i elektronické formě. Celkem bylo pro tyto volby, konané společně s volbami do Senátu Parlamentu České republiky, připraveno cca 700 pověřených zaměstnanců. Další osoby byly najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností na přebíracích pracovištích Českého statistického úřadu, např. pro kontrolu údajů přebíraných od okrskových volebních komisí nebo jejich pořizování.

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do Senátu, nelze určit, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do krajských zastupitelstev. Celkem bylo na zpracování výsledků obou druhů voleb využito:

- cca 1 100 počítačů na převzetí vstupních dat od okrskových volebních komisí, v naprosté většině zapůjčených od obecních úřadů v místě, kde bylo vytvořeno přebírací pracoviště;
- cca 490 počítačů pro zpracování a přenosy okrskových dat do centrální databáze – v jednotné konfiguraci jako součást komplexu služeb firmy AutoCont, a. s., která získala zakázku ve výběrovém řízení;
- cca 2 500 osob, toto číslo zahrnovalo jak vlastní zaměstnance Českého statistického úřadu, tak zaměstnance krajských či obecních úřadů a externí pracovníky nespádající ani do jedné ze dvou předchozích kategorií.

Pro průběžné předávání převzatých okrskových dat k uložení, sumarizaci a prezentaci v centrální databázi a ke zpracování a poskytování informací na pracovištích u pověřených obecních úřadů bylo využito přenosových služeb O2 Czech Republic a. s., smluvně zajištěných na základě zadání veřejné zakázky. Programové vybavení pro zpracování na úrovni okrsku, přebíracího pracoviště a v centru vyhotovil Český statistický úřad ve spolupráci s firmou BIOS (Václav Dostál, Martin Matějka). Programové vybavení pro prezentaci výsledků voleb řešil dodavatelsky tým firmy BIOS (Vlastimil Matějka, Jaroslav Hošek-Orsia s. r. o.). Programy pro generování seznamů „url“, prezentace dat v DWH a VDB a program VOLBYhned byly opět z dílny firmy BIOS. Dále bylo využito softwarových a technických služeb firem Aristia, DataSys, HP, O2 Czech Republic a. s. a Oracle. Celý projekt zpracování byl v úplné technologii ověřován před volbami ve třech celoplošných zkouškách na simulovaném příkladu a formou zátěžových testů. Dvě ze tří celoplošných zkoušek se konaly přímo na zřízených pracovištích u pověřených obecních úřadů.

7. Metodické poznámky

1. Veškeré publikované údaje vycházejí z údajů prezentovaných v průběhu zpracování Českým statistickým úřadem a z celkových výsledků voleb, vyhlášených Státní volební komisí.
2. Údaje o jednotlivých kandidátech zachycují stav k datu, který byl nejzazší lhůtou pro odstoupení nebo odvolání kandidáta podle volebního zákona.
3. Údaj „Počet osob v seznamu“ představuje počet osob, zapsaných do výpisů ze stálých seznamů voličů za podmínek stanovených volebním zákonem a oprávněných volit.
4. Údaj „Vydaných úředních obálek“ představuje počet voličů, kteří se zúčastnili voleb a kterým byla okrskovou volební komisí vydána úřední obálka pro hlasování.
5. Údaj „Odevzdaných úředních obálek“ představuje počet voličů, kteří provedli volbu a odevzdali úřední obálku do volební schránky.
6. Údaj „Platných hlasů celkem“ je počet odevzdaných platných hlasů po vytřídění neplatných hlasovacích lístků a neplatných hlasů z odevzdaných úředních obálek.
7. Není-li uvedeno jinak, jsou přehledy řazeny podle číselného kódu údaje.
8. Pokud je uveden pojem „strana“, je tím myšlena politická strana, politické hnutí nebo koalice.
9. Zkratky použité pro označení politických stran, politických hnutí a koalic při zpracování výsledků voleb nemusí být vždy shodné se zkratkami názvů těchto subjektů, používaných v jiných dokumentech. Použité zkratky a názvy stran, které podaly kandidátní listiny, jsou uvedeny v tab. 51, zkratky a názvy navrhujeících stran jsou uvedeny v tab. 52. Zkratka BEZPP = bez politické příslušnosti.
10. Údaje o procentech platných hlasů jsou uváděny na 2 desetinná místa bez zaokrouhlení (údaj je v desetinném místě uříznut), proto celkový součet nemusí být roven 100 %.
11. Pokud jsou názvy krajů uvedeny z prostorových důvodů zkráceně, jsou používány zkratky: Středočeský kraj (STČ), Jihočeský kraj (JHČ), Plzeňský kraj (PLK), Karlovarský kraj (KVK), Ústecký kraj (ULK), Liberecký kraj (LBK), Královéhradecký kraj (HKK), Pardubický kraj (PAK), Kraj Vysočina (VYS), Jihomoravský kraj (JHM), Olomoucký kraj (OLK), Zlínský kraj (ZLK) a Moravskoslezský kraj (MSK).

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Výpočty v tabulce jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).